

FYZIKÁLNÍ PRAKTIKUM Ústav fyziky FEKT VUT BRNO		Jméno a příjmení Filip Gulán			ID 165423
		Ročník 1	Předmět IFY	Kroužek 14	Lab. skup. A
Spolupracoval Filip Ježovica		Měřeno dne 25. 2. 2014		Odevzdáno dne 11. 3. 2014	
Příprava	Opravy	Učitel		Hodnocení	
Název úlohy Charakteristiky optoelektrických súčiastok					Číslo úlohy 28

2014

Úloha merania

Zmerajte voltampérovú, luxampérovú a smerovú vyžarovaciu charakteristiku luminiscenčnej diódy a prenosovú charakteristiku optronu. Z grafu V-A charakteristiky určte súčiniteľ n a z prenosovej charakteristiky určte kmitočtový rozsah optronu.

Teoretický rozbor:

Luminiscenčná dióda

Luminiscenčná dióda LED je zdrojom elektromagnetického žiarenia v oblasti viditeľného svetla a v blízkej infračervenej oblasti. LED je polovodičová dióda, ktorá je tvorená prechodom PN. V prevádzke je prechod polarizovaný v priepustnom smere.

Nosiče prúdu, ktoré sú vonkajším napätím vtiahnuté do oblasti prechodu sa rekombinujú. To znamená, že elektron s väčšou energiou sa spojí s dierou, ktorej energia je menšia. Rozdiel ich energií je vyžiarený ako fotón, ktorý má energiu rovnú tomuto rozdielu:

$$E = h\nu$$

h Planckova konštanta
 ν frekvencia fotónu

Frekvencia ν vyžiareného fotónu splňuje podmienku:

$$h\nu \equiv \hbar\omega = eU$$

ω je uhlová frekvencia
 e je elementárny náboj
 U je približne vonkajšie napätie na PN prechodu, pričom platí:

$$\hbar = \frac{h}{2\pi} \text{ a } \omega = 2\pi \cdot \nu.$$

Energia vyžarovaného svetla závisí na hĺbke, v ktorej sa nachádza prechod PN, na prúde diódy a na uhle φ pod, ktorým žiarenie z diódy vystupuje.

Fotodióda

K detekcií dopadajúceho elektromagnetického žiarenia sa používa fotodióda. Energetický diagram týchto fotodiód v podstate odpovedá luminiscenčným diódam. Avšak situácia je odlišná tým, že žiarenie na prechod dopadá a je absorbované. Absorbovaný fotón vytvorí v oblasti prechodu dvojicu nosičov elektrón-diera, ktoré sú vnútorným elektrickým polom od seba oddelené. Tým sa zväčšuje počet minoritných nosičov. Následkom toho sa posunú energické hladiny hraníc pásov a na prechode PN sa objaví napätie.

Voltampérová charakteristika luminiscenčnej diódy popisuje vzťah medzi napätím na dióde LED U a prúdom LED I , ktorý diódou preteká. Voltampérovú charakteristiku reálnej diódy môžeme približne popísať vzťahom

$$I_{\text{led}} = I_0 \exp\left(\frac{eU_{\text{led}}}{nkT}\right)$$

I_0 nasýtený záverný prúd

k Boltzmannova konštanta = $1,38 \cdot 10^{-23} \text{ JK}^{-1}$

n číselný súčiniteľ závislý na mechanizme transportu, platí $1 < n < 2$

e náboj elektrónu = $1,6 \cdot 10^{-19} \text{ C}$

Luxampérová charakteristika luminiscenčnej diódy je závislosť žiarivého toku Φ , ktorý je diódou vyžarovaný, na prúde I , ktorý pri tom diódou preteká.

$$\Phi = \Phi(I)$$

Na fotodióde snímajúcej zariadenie luminiscenčnej diódy vzniká napätie U_f priamo úmerné dopadajúcemu svetelnému toku a teda aj žiarivému toku, ktorý je LED diódou vyžarovaný.

$$U_f = U_f(I)$$

Kde uhol φ charakterizuje odklon dopadajúceho svetelného lúču od horizontálnej roviny.

Smerová vyžarovacia charakteristika prináša informáciu o nerovnomernosti, s ktorou luminiscenčná dióda žiari do jednotlivých smerov v priestore. Závislosť

$$\Phi = \Phi(\varphi)$$

môžeme nahradiť tvarom:

$$U_f = U_f(\varphi)$$

Optron je optoelektronická súčiastka vzniknutá kombináciou luminiscenčnej diódy, ktorá svetlo vyžaruje a fotodiódy, ktorá vyžiarované svetlo sníma. Pomocou optronu sa dajú dva obvody dôkladne galvanicky oddeliť a zachovať pritom možnosť prenosu signálu medzi nimi. Premenným signálom sa moduluje prúd prechádzajúci LED

diódou. Na výstupnej strane je k dispozícii premenná zložka napätia, na fotodióde či fototranzistore.

Prenosová charakteristika optronu je názov pre závislosť

$$U_{\text{det}} = U_{\text{det}}(f)$$

Pri zachovaní

$$I_{\text{led}} = \text{konštantnej.}$$

Použité prístroje:

Počítač a obslužný program
Meriaci prípravok
Napájací zdroj a laboratórny generátor
Multimeter

Namerané hodnoty:

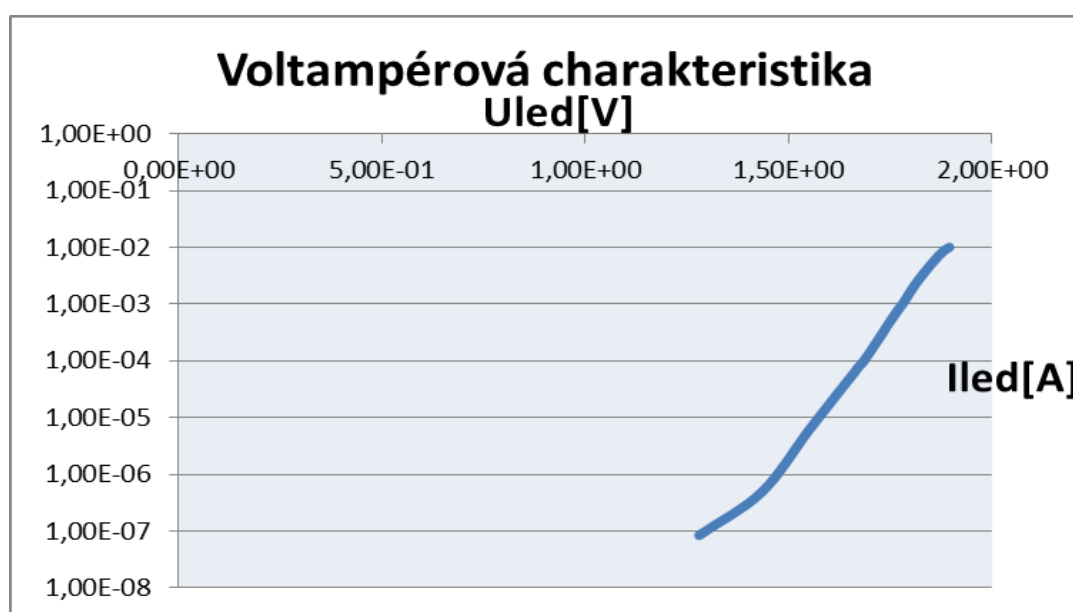
Voltampérová a luxampérová charakteristika diódy.		
$I_{\text{led}} [\text{A}]$	$U_{\text{led}} [\text{V}]$	$U_{\text{det}} [\text{V}]$
8,45E-08	1,28E+00	9,85E-06
4,86E-07	1,43E+00	9,89E-06
6,00E-06	1,55E+00	1,69E-05
3,99E-05	1,64E+00	2,15E-04
6,00E-05	1,66E+00	4,07E-04
8,00E-05	1,67E+00	6,34E-04
9,96E-05	1,69E+00	9,87E-04
3,00E-04	1,73E+00	4,69E-03
4,00E-04	1,74E+00	6,90E-03
5,00E-04	1,75E+00	9,21E-03
7,00E-04	1,76E+00	1,41E-02
9,00E-04	1,78E+00	1,91E-02
9,96E-04	1,78E+00	2,16E-02
2,00E-03	1,81E+00	4,56E-02
3,00E-03	1,83E+00	6,58E-02
4,00E-03	1,84E+00	8,23E-02
5,00E-03	1,85E+00	9,65E-02
6,00E-03	1,86E+00	1,09E-01
7,00E-03	1,87E+00	1,29E-01
8,00E-03	1,88E+00	1,37E-01
9,00E-03	1,88E+00	1,37E-01

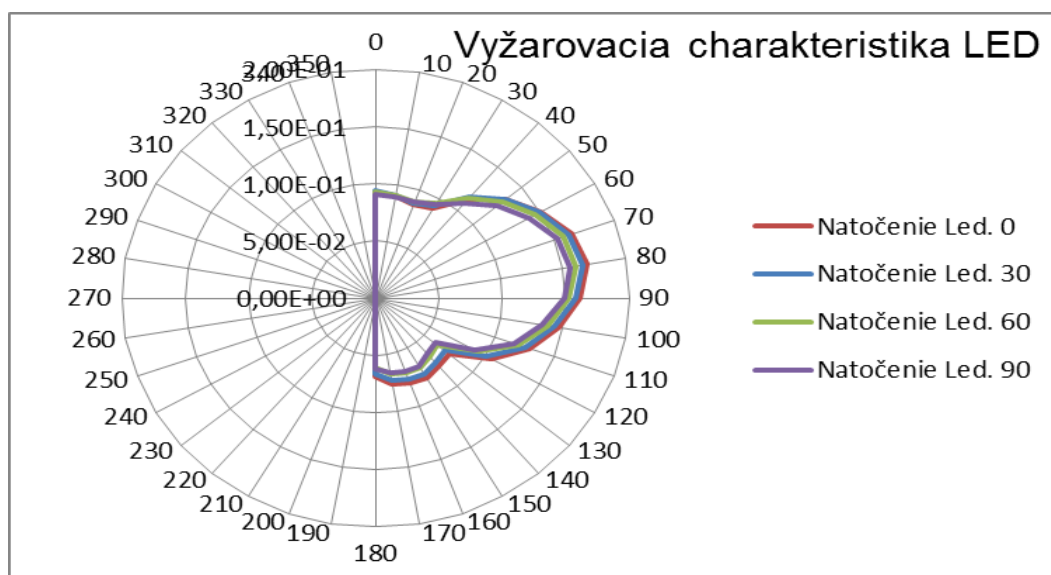
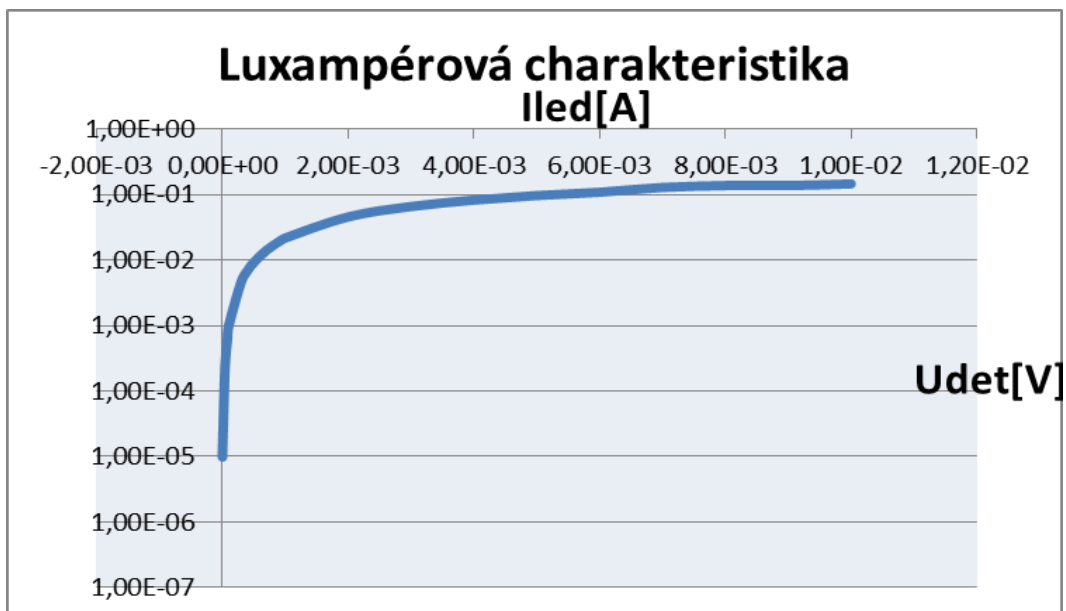
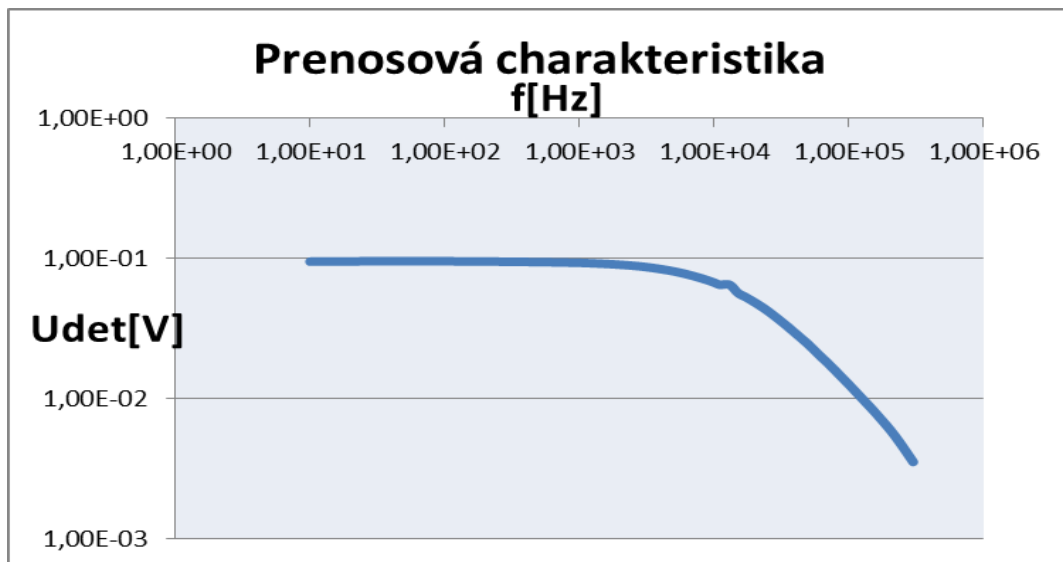
1,00E-02	1,90E+00	1,45E-01
3,70E-02	2,00E+00	2,38E-01

Prenosová charakteristika. Merané pri prúde LED: 5,30mA.	
f [Hz]	Udet [V]
1,00E+01	9,51E-02
3,00E+01	9,56E-02
7,00E+01	9,57E-02
3,00E+02	9,50E-02
1,00E+03	9,32E-02
2,00E+03	9,03E-02
3,00E+03	8,74E-02
4,00E+03	8,41E-02
5,00E+03	8,11E-02
6,00E+03	7,80E-02
7,00E+03	7,51E-02
8,00E+03	7,24E-02
9,00E+03	6,99E-02
1,00E+04	6,74E-02
1,10E+04	6,51E-02
1,30E+04	6,51E-02
1,50E+04	5,69E-02
1,70E+04	5,33E-02
2,00E+04	4,87E-02
2,20E+04	4,60E-02
2,50E+04	4,23E-02
3,00E+04	3,70E-02
3,50E+04	3,28E-02
4,00E+04	2,94E-02
5,00E+04	2,44E-02
6,00E+04	2,06E-02
7,00E+04	1,79E-02
9,00E+04	1,40E-02
1,10E+05	1,15E-02
1,60E+05	7,81E-03
2,20E+05	5,44E-03
3,00E+05	3,55E-03

Vyžarovacia charakteristika LED. Merané pri prúde LED: 13,50mA.				
Natočenie det.	Natočenie Led. 0	Natočenie Led. 30	Natočenie Led. 60	Natočenie Led. 90
0	9,28E-02	9,34E-02	9,28E-02	9,08E-02
10	9,06E-02	9,12E-02	9,10E-02	9,02E-02
20	8,71E-02	8,80E-02	8,91E-02	8,89E-02
30	9,02E-02	9,32E-02	9,59E-02	9,42E-02
40	1,13E-01	1,15E-01	1,13E-01	1,08E-01
50	1,34E-01	1,34E-01	1,30E-01	1,25E-01
60	1,50E-01	1,49E-01	1,46E-01	1,40E-01
70	1,65E-01	1,63E-01	1,58E-01	1,52E-01
80	1,69E-01	1,66E-01	1,60E-01	1,56E-01
90	1,61E-01	1,57E-01	1,52E-01	1,49E-01
100	1,47E-01	1,43E-01	1,38E-01	1,34E-01
110	1,30E-01	1,26E-01	1,20E-01	1,16E-01
120	1,06E-01	1,01E-01	9,38E-02	9,02E-02
130	7,62E-02	7,13E-02	6,32E-02	6,10E-02
140	7,73E-02	7,33E-02	6,63E-02	6,34E-02
150	8,03E-02	7,65E-02	6,99E-02	6,84E-02
160	7,92E-02	7,54E-02	6,94E-02	6,85E-02
170	7,58E-02	7,27E-02	6,70E-02	6,66E-02
180	6,87E-02	6,62E-02	6,10E-02	6,17E-02

Grafy:

Výpočty:

Určenie súčiniteľa n rovnice:

$$n * T = \frac{e * (U_{LED2} - U_{LED1})}{k * (\ln(I_{LED2}) - \ln(I_{LED1}))}$$

Pre výpočet som použil hodnoty odčítané z lineárnej časti voltampérovej charakteristiky:

$$U_{LED1} = 1,7V$$

$$I_{LED1} = 0,0001A$$

$$U_{LED2} = 1,9V$$

$$I_{LED2} = 0,01A$$

$$n * T = \frac{1,602 \cdot 10^{-19} * (1,9 - 1,7)}{1,38 \cdot 10^{-23} * (\ln(0,01) - \ln(0,0001))} = 504,159 \text{ K. (Ak } T = 293K \text{ tak } n = 1,72).$$

Určenie frekvenčného rozsahu optronu:

$$U'_{DET} = 0,0957 \text{ V}$$

$$\frac{0,0957}{\sqrt{2}} = 0,067 \text{ V}$$

0,067 V zodpovedá frekvencii približne $f_K = 10000 \text{ Hz}$.

Záver:

Úlohou bolo zmerať voltampérovú, luxampérovú a smerovú vyžarovaciu charakteristiku luminiscančnej diódy a prenosovú charakteristiku optronu. V nameraných hodnotách alebo výpočtoch sa môžu nachádzať väčšie, či menšie odchýlky, ktoré sú spôsobené nevyhovujúcimi laboratórnymi podmienkami, alebo chybným meraním. Všetky výpočty boli zaokruholované a z toho dôvodu sa môžu viac alebo menej líšiť skutočnej požadovanej hodnote. Z nameraných hodnôt som zistil hodnotu kmitočtového rozsahu optronu, ktorý je 10000 Hz a číselného súčiniteľa n , ktorý je 1,72.